CODZIENNA

Gazeta Krakowska

Nr 198. ROK 1832. SOBOTA 28 Lipca.

Pismo to wychodzi codzien, oprócz świąt uroczystych, niezawodnie o godz: 6 po południu: w drukarni St. Gieszkowskiego.

PRENUMERATA:
Kwartalna........złp. 12.
Miesięczna....... ,, 5.
Ner pojedynczy ..gr: 10
Za donies: od wier: g. 15.

OBSERWACYIE METEOROLOGICZNE
Barometr dla lepszego porownania zredukowany na 0° Reaumiura

Dzien godzina	Barometr na 0° q.	Therm:	Higro-metr	Wiatr	Stan Atmosf.	UWAGI
7	27 3. 573	† 9.2	† 2.3	Pół. zachodni slaby	Pochmurno	
27. 12	,, 3. 051	13.9	3.0	zachodni mocny	,, ,,	W nocy deszcz.
3	,, 3. 042	13.9	2.5	pół. zachodni mocny	Chmury	
9	,, 3 410	† 9.5	† 3 0	Zachodni średni	Pochmurno	Deszcz.

Część Nieurzędowa.

WIADOMOSCI Z POCZTY DZISIEYSZEY.

Wiedeń 23 Lipca.

Wczoray z rana, J. X. Mość xiążę Reichstadt, po długiey i ciężkiey chorobie na piersi, którey całe wysilenie sztuki lekarskiey naysławnieyszych tuteyszey stolicy doktorów, pokonać niebyło wstanie, w zamku letnim Szönbrunn, zakończył życie. Jey Cesarsko Xiążęca Mość Arcyxiężna Marya Ludwika xiężna Parmy, która przez cały czas pobytu, wszelkiey macierzyńskiey czułości udzielała starania ukochanemu synowi, równie jak cały dwór cesarski, zgonem tego pełnego nadziei xiążęcia, zgasłego w samym kwiecie młodości, w nayglębszey żałobie pogrążona została, którą mieszkańcy tey stolicy z nayżywszem uczuciem dzielą.

Dnia 24 Lipca.

Zwłoki zgasłego xięcia, dziś we wtorek 24 lipca, wystawione są od 8mey z rana w kościele farnym zamkowym, o godzinie drugiey nastąpi przeniesienie serca do kaplicy Loretańskiey kościoła Augustyanów; zaraz potém wnętrzności, przeniesione zostaną do kościoła S. Stefana, a o godzinie 5 po południu nastąpi uroczysta exportacya ciała do grobu familiynego cesarskiego do Kapucynów z przyzwoitą okazałością.— Żałobne nabożeństwa odbędą się przez dni 25 i 26 we środę i we czwartek w kościele zamkowym. Żałoba dworska, w skutku wyższego rozporządzenia, od dnia 24 b. m. jako dnia pogrzebu, zawdzianą zostanie na 6 tygodni.—

AUSTRYA.

W armii naszey zachodzą wielkie poruszenia, szczególniey w prowincyach Czeskich.

Układy, które tu były przedsięwzięte względem Krakowa, są tak jak ukończone. Słychać, że ułożoną została reorganizacya tego wolnego miasta, i jak tylko będzie ratyfikowana przez trzy mocarstwa, pod których protekcyą Kraków zostaje, natychmiast ogłoszoną zostanie. Hrabia Alvensleben, który ze strony Króla Jmci Pruskiego, był przysłany jako kommissarz do tego interessu, wyjeżdża ztąd za kilka dni.

ANGLIA.

Londyn 8 Lipca.

Spodziewamy się mówi *Dz. Glob*, że Hiszpania nie w miesza się do sprawy portugalskiey w teraźnieyszey wyprawie, dla pomagania Don Miguelowi; gdyż w takim razie Anglia z przeciwney strony bićby się musiała, przez co Don Miguel pozbawionymby nawet został militarnych talentów, to jest officerów, którzy mu są potrzebni do organizacyi i kommendy jego woyska. Wątpić bowiem nie można, żeby np. Sir John Campbell dla miłości Don Miguela nie porzucił jego służby, aby się stać winnym zbrodni

stanu. Ten sam dziennik utrzymuje, że xiąże Talleyrand w październiku powróci do Londynu.

Od czasu przybycia nowego gubernatora P. Wilmot Horton na wyspę Ceylan, zaczęto nietylko porządną rządową gazetę *Colombo Journal* wydawać, ale urządzono nawet dyliżans między Candg i Colombo, i w krótce narodowa kassa oszczędności będzie ustanowiona.

Dnia 12 b. m. niespodzianie eskadra admirała Malcolm powróciła z morza północnego i zaraz popłynęła ku Plymouth.

Na posiedzeniu izby wyższey z dnia 9 b. m. między innemi xiążę Buccleuch przedstawił kilka petycyi ze Szkocyi od posiadaczy tak nazwanych *Superioritaeten*, którzy na mocy tych patentów, mieli prawo głosowania, które im w skutek bilu reformy odjęte zostało, żądają oni pewnego wynagrodzenia. Hr. Camperdown odpowiedział, że o żadnem wynagrodzeniu nie może bydź mowy, gdyż powyższe ich głosowanie było zniesienia godnem nadużyciem. Przystąpiono potem do narad względem bilu znoszącego karę śmierci, i zgodzono się, aby poczynione przez izbę zmiany, wyjąwszy pierwszey i ostatniey odrzucić, i izbę niższą o tem zawiadomić z wezwaniem jey na nowo w tym przedmiocie konferencyą; poczem nastąpiło trzecie odczytanie bilu o rozgraniczeniach hrabstw angielskich.

Posiedzenie izby niższey z dnia 9. — Pan Burdett przedstawił petycyą, w którey prosił o rewizyą teraźnieyszego systematu cyrkulacyi pieniędzy. Za powrotem członków izby wyższey, zgodzono się na przyjęcie bilu ze zmianami, jakie izba wyższa na powtórnem posiedzeniu uchwaliła.

BELGIA.

Bruxella 12 Lipca.

Po rozpoczęciu się posiedzenia izby reprezentantów, Pan Osy wystawiwszy szkodliwość ostatniego przez króla Hollandyi proponowanego traktatu, w mieysce 24 artykułów przez konferencyą za nieodwołane uznanych, wnosił aby minister interessów zagranicznych wezwanym został dla zdania sprawy w tak ważnych okolicznościach, i żeby zawiadomił, jaką rząd postanowił przedsięwziąść drogę, na przypadek, jeżeli w dniu 20. hollendrzy nie ustąpią z kraju belgijskiego. Zdanie sprawy przez ministra, donoszą tuteysze gazety, ma nastąpić jeszcze tego wieczora.

FRANCYA.

Paryż 10 Lipca.

Mówią że się utworzyło towarzystwo z 15 bankierów, na których czele stoi Rothszyld, którzy się podeymują pożyczki 150 milionów; prócz tego, wielu kapitalistów na nią się zapisało.

Dziś przybył tu kuryer z Madrytu do hrabi Ofalia, który miał przywieść wiadomość o wylądowaniu Don Pedra.

Z Roanne donoszą, że dnia 1 Czerwca robiono próbę z wozem parowym, na nowo założonych tam żelaznych kolejach. Około 400 osób, między któremi pierwsi urzędnicy departamentu i wiele dam, w wytwornych pojazdach odprawiali tę podróż. Między Joursey i Balbigny jazda była nadzwyczaynie prędka, w jedney godzinie ujechano blisko 12 mil *(lieue)*. Ze wszech stron zbiegali się mieszkańcy, aby się przypatrzyć temu nowemu widowisku. Wieśniaków zdumiała ta osobliwość nadzwyczaynym sposobem; trzody blisko pasące się, przerażone hałasem wozu parowego, wszystkie uciekały. Towarzystwo które te koleje od Andrezieux do Roanne założyło, podało rządowi plan do założenia podobnych kolei od Roanne przez Orleans aż do Paryża. Ten kolosalny projekt został bardzo dobrze przyjęty, i prefekt departamentu Loiret ma urządzić kommissyą rozpoznawczą, którą zbierze od znawców wszelkie uwagi tyczące się tego przedmiotu. Jeżeli ten plan będzie uskuteczniony, koleje żelazne rozciągać się będą od Paryża do Lugdunu, przechodząc przez Orleans, Gien, Revers, Roanne, Andrezieux i St. Etienne.

Z Algeru 25 Czerwca. — Statek parowy z Malty przywiózł tu wiadomość, że Sułtan w mieysce zbuntowanego baszy Egiptu mianował Hussein baszę rządcą tego państwa, który z flottą turecką ma stanąć przed Alexandryą, i dostawszy w ręce Alego i Ibrahima, kazać ich natychmiast udusić.

HOLLANDYA.

Amszterdam 12 Lipca.

List z Mastrychtu pod dniem 2 b. m. donosi, że woysko belgijskie, które tę fortecę blokowało, zmnieyszone zostało do 2000 i kommunikacya znowu przywrócona, tylko dowóz żywności jest zawsze przeszkodzony, dla tego wszelkie pożywienie przeplacać trzeba.

Kroki nieprzyjacielskie nie miały jeszcze mieysca, jak to w wielu gazetach mylnie donoszono.

Z Zanvliet (prowincyi antwerpskiey) donoszą, że tam wybuchła cholera, i już kilka osób na nię umarło.

HISZPANIA.

MADRYT 26 Czerwca.

Dziś zostaną poświęcone i rozdane gwardyi i ochototnikom królewskim przez królową zrobione i przeznaczone im chorągwie. Przy tey uroczystości, przeznaczył król dla każdego przytomnego żołnierza po 10 realów, jako też między 21,390 ochotników rozdzielić 21,390 realów. — Rząd tuteyszy spokoynieyszem patrzy okiem na wyprawę portugalską, gdyż Francya i Anglia zapewniły go, że w przypadku zwycięztwa Don Pedra i ustanowienia rejencyi w imieniu Donny Maryi, pod żadnym względem spokoyność półwyspu Pireneyskiego naruszoną nie będzie.

NIEMCY.

FRANKFORT 10 Lipca.

Podług protokółu 22 posiedzenia związku niemieckiego z d. 28 czerwca b. r. Cesarz Jmć Austryacki i Król Jmć Pruski, z powodu niespokoyności, które coraz więcey trapią kraje niemieckie i zagrażają zerwaniem towarzyskiego porządku, zwróciwszy uwagę swoją na statut organiczny związku niemieckiego, przekonali się o niedostateczności jego praw organicznych, dla zapobieżenia teraźnieyszym zaburzeniom politycznym. Uznając potrzebę zaradzenia temu, podali przez swych pełnomocników projekt z 6 artykułów złożony, dla zamienienia go w uchwałę związkową. Do czego też następujące dwory, jako do tego związku należąc, z małemi zmianami redakcyi, przez swych pełnomocników przystąpiły jakoto: dwór Bawarski, królewsko-Saski, Hanowerski, Wirtembergski, Badeński, Xięcia Heskiego, Arcy X. Hesskiego, Duński ze względu *Holsztynu* i *Laurenburga*, Niderlandzki ze wzgledu *Luxemburga*, dwory xiążąt Saskich, Brunświcki, Nasauski Meklenburg Szwerin, Meklenburg Strelitz, Oldenburg, Anhalt, Schwarzburg-Lippe, Lippe i Waldeck. Wolne miasta: Lubeka, Frankfurt Bremen i Hamburg.

POLSKA.

WARSZAWA 24 Lipca.

Układ handlowy z rządem Wolnego Miasta Krakowa i jego okręgiem d. 7 sierpnia 1830 zawarty, przedłużony został do ostatniego maja r. 1833.

Podług doniesień z Rewla, zaszczycił J. C. Mość N. Pan w dniu 24 z. m. to miasto swoją obecnością.— Na parowym okręcie Ichora towarzyszyli J. C. Mości N. WW. Xiężniczki Marya, Olga i Alexandra Mikołajewny. Obecność N. WW. Xiężniczek, ściągnęła tam bardzo wiele gości do kąpiel.

Jenerał hr. Krasiński wyjechał w tych dniach do dóbr swoich.

Przybył do tuteyszey stolicy nowy jeneralny konsul pruski w królestwie Polskiem, radca stanu Nidersztecer.

Wczoray i dziś odbywał się popis uczniów szkoły zgromadzenia Pijarów. Jutro i pojutrze odbędzie się popis w Lyceum.

PRUSSY.

BERLIN 18 Lipca.

Fortyfikacye Poznania idą z pośpiechem, to miasto stanie się warownią pierwszego rzędu; i z Gniezna będzie twierdza zrobiona.

Woysko pruskie nad Renem i w Wesstfalii stojące, liczy z landwerami 180,000 ludzi i 400 dział, równa siła zbroyna może w krótce przybydź dla wzmocnienia tego woyska.

Wyjechali minister hr. Bernstorff do Ludwigslust, Członek Cesarsko Rossyjskiey legacyi przy dworze tuteyszym Gasnowski, jako kuryer do Drezna; Cesarsko-Austryacki gabinetowy kuryer Shueller do Wiednia; Cesarsko-Rossyjski feldjegier Inostranzoff przejeżdżał jako kuryer z Petersburga do Paryża.

PORTUGALIA.

Lizbońska Nadworna Gazeta, obeymuje postanowienie ministra skarbu, w którem z powodu konieczney obrony kraju, i nadzwyczaynych wydatków, wzywa wszystkich wiernych poddanych, aby raczyli na ten jeden raz, złożyć koniecznie dziesiątą część przeszłorocznego dochodu, co gdyby się okazało niedostatecznem, ściągnięty zostanie czteroletni podatek od okien.

Z Terceiry. — Niepogody były przyczyną dotychczasowego wstrzymania się wypra-

wy Don Pedra. Przed wsiadaniem na okręty, odprawiło się nad brzegiem morza przy wschodzie słońca, solenne nabożeństwo, w końcu którego kapelan cesarski odczytał modlitwę woyskową. Cesarz z ministrami udał się na okręt *Emmaline*. Flota składała się z fregat *Reincha de Portugal* i *Maria Secunda*, dwóch korwet, trzech brygów, czterech szonerów, 15 statków kanonierskich, i jednego statku parowego *Superbe*, i 65 okrętów przewozowych, na których się znayduje 10,000 Portugalczyków, 1,500 Anglików i Francuzów i 2,400 maytków. Prócz tego przy brzegach Portugalii, czekają na nich dwa statki parowe.

Rozmaitości.

BLACHY CYNKOWE.

Użycie cynku w blachach znacznie teraz upowszechniono we Francyi, pozakładane obszerne fabryki, wyrabiają blach z tego metalu tyle, iż ich teraz jak przedtem nie potrzeba sprowadzać z Belgii i Pruss, gdzie użycie ich było i jest teraz znakomite. Rządy belgiyski i pruski oddawna polecify swym inżynierom rozpoznać doświadczeniem, o ile może bydź korzystne używanie tego metalu, a następnie na ich zdaniu polegając, zaczęto używać do pokrycia celnieyszych gmachów; jako to: do pokrycia wielkich przystani dla okrętów wojennych w Amszterdamie, Rotterdamie, magazynów morskich w tychże portach, koszar i arsenałów w wielu fortecach, teatru królewskiego w Bruxelli i t. d., a w Prusiech do pokrycia wielkiey raytszuli, teatru w Berlinie, i do innych znakomitych budowli. We Francyi więzienia departamentowe w St. Lô, w Cherbourg, są pokryte cynkiem. Niektóre z tych gmachów iuż 22 lat stojące nie potrzebowały dotąd żadney w pokryciu naprawy. Łatwe do wyrachowania wielkie korzyści tego metalu, zważywszy, że jego spoyność jest $109\frac{8}{10}$, a zaś ołowiu $27\frac{7}{10}$. Ciężkość zaś gatunkowa czyli gęstość cynku jest $7\frac{191}{1000}$ ołowiu, zaś 11 i $\frac{352}{1000}$ to jest: że cynk i w cztery razy mnieyszey objętości, ma takąż spoistość co ołów, że jego ciężar jest tylko 6stą częścią ciężaru ołowiu, a jego wartość pjątą. — Warstwa niedokwasu, którą się tworzy na jego powierzchni, zamieniając się na pewien gatunek lakieru nierozpuszczalnego, zachowuje metal od wszelkiego dalszego zepsucia. W niektórych mieyscach niekorzystne skutki uyrzano, używając przez źle zrozumianą oszczędność cynku w cienkich blachach, lub pokrywając nim mieysca, w których odbywa się filtracya alkaliów wapiennych, które jak wiadomo niszczą wszystkie metale. Należy tu ostrzedz, iż nigdy nie można używać, cynku cieńszego nad 5 linii grubości, czyli 710 gramów, co do wagi na jednę stopę kwadratową należy także układając blachy cynkowe zostawić im mieysce wolne do rozszerzania się, i nie spajać blach goździami żelaznemi lub miedzianemi. Korzyści cynku w podbijaniu nim okrętów są dzisiay niewątpliwe, przekonano się, że w portach takie pokrycia przymocowane goździami cynkowemi, mogą wytrwać 12 podróży do osad. Spostrzeżono także, że jego pokrycie zachowuje przymocowania żelazne na okrętach od zniszczenia. (ordzewienia). To korzyści łatwo ocenić można, wiedząc, że pokrycia miedzią wymagają spojenia tegoż samego metalu, a ten ogromny wydatek, zostaje ośm razy oszczędniey zastąpiony przez cynk. Jego użytek naygłównieyszy jest do pokrycia domów, do ryn, ścieków, rur kommunikacyjnych, do rezerwuarów, do wanienek, a w portach do pobijania okrętów, do obicia dolnych części i składów na suchary, znaydujących się na okrętach. *(M. d. C.)* — (*)

DONIESIENIA PRYWATNE.

SPROSTOWANIE.

W gazecie wczorayszey na karcie 740 przedziałce po prawey stronie, zamiast: *Król Dam* powinno bydź *Król Dan.*

(*) Polska posiada kopalnie cynku w znaczney obfitości, użycie jego w kraju na pokrywanie domów, może się bardzo upowszechnić, zwłaszcza gdy ulepszenia w wyrabianiu samego metalu w walkowaniu blach bardziey upowszechnione zostaną. Wszyscy właściciele, tak wsi jako i domów po miastach, bardzo się cieszyli, czytając po gazetach ogłoszenie stowarzyszenia do pokrywania cynkiem dachów, tak w stolicy, jako i po prowincyach. Taniość i zarazem trwałość roboty zapewnione przez towarzystwo, nie jednego zachęciło do użycia cynku przy budowlach. Żałować zatem należy, iż towarzystwo przed ogłoszeniem swojém, w dostateczny nie opatrzyło się zapas, gdyż odmawianie na pierwszym wstępie udającym się do niego, wzbudza nieufność, i naprowadza na domysł, aczkolwiek może mylny, że towarzystwo nie potrafi się uiścić z przyrzeczeń swoich.